

ANALYYSI

Kauppasota heikentää suomalaisten vientiyrietysten näkymiä

Rahoitusvakaus | 21.05.2025 | Aliisa Koivisto, Tommi Salenius

KIRJOITTAJAT

Aliisa Koivisto
Ekonomisti

Tommi Salenius
Ekonomisti

Suomen yrityssektori on ollut viime vuosina useiden kriisien puristuksissa. Yritysten lainanhoitokyky on silti pysynyt enimmäkseen hyvänä. Heikko taloustilanne ja korkea korkotaso ovat kuitenkin vaikeuttaneet erityisesti pienempien yritysten ja joidenkin toimialojen, kuten rakentamisen, lainanhoitoa. Yhdysvallat on suomalaisten yritysten keskeinen vientimaa, ja kauppasodan kiihtymisen uhka luo uusia riskejä etenkin vientipainotteisille toimialoille, kuten teollisuusalan yrityksille.

Toimintaympäristön jatkuvat sokit testaavat yritysten iskunkestävyyttä

Lukuisat toimintaympäristön sokit ja epävarmuudet ovat haastaneet yritysten sopeutumiskykyä ja kriinkestävyyttä viime vuosina. Yritysten¹ toimintaa ovat vaikeuttaneet pandemian jälkeen heikon talouskehityksen hyydyttämä kysyntä, kiihtynyt inflaatio ja korkea korkotaso, energiakriisi ja Venäjän kaupan loppuminen hyökkäyssodan jälkeen. Viimeisimpänä Yhdysvaltojen keväiset tulli-ilmoitukset ja muu arvaamaton ulkomaanpolitiikka ovat lisänneet epävarmuutta yritysten vientinäkömistä.

Taloudellisesti vaikea toimintaympäristö on näkynyt esimerkiksi konkurssien jyrkkänä kasvuna muun muassa rakennus-, kiinteistö-, majoitus- ja ravintola-alalla (kuvio 1) sekä vaisuna yritysluottojen kysyntänä erityisesti vuosina 2022–2023². Konkurssien määrä oli viime vuonna suurempi kuin kertaakaan 2000-luvulla, ja henkilötövuosissakin määrä lähenee vuoden 2013 tasoa.

Kuvio 1.

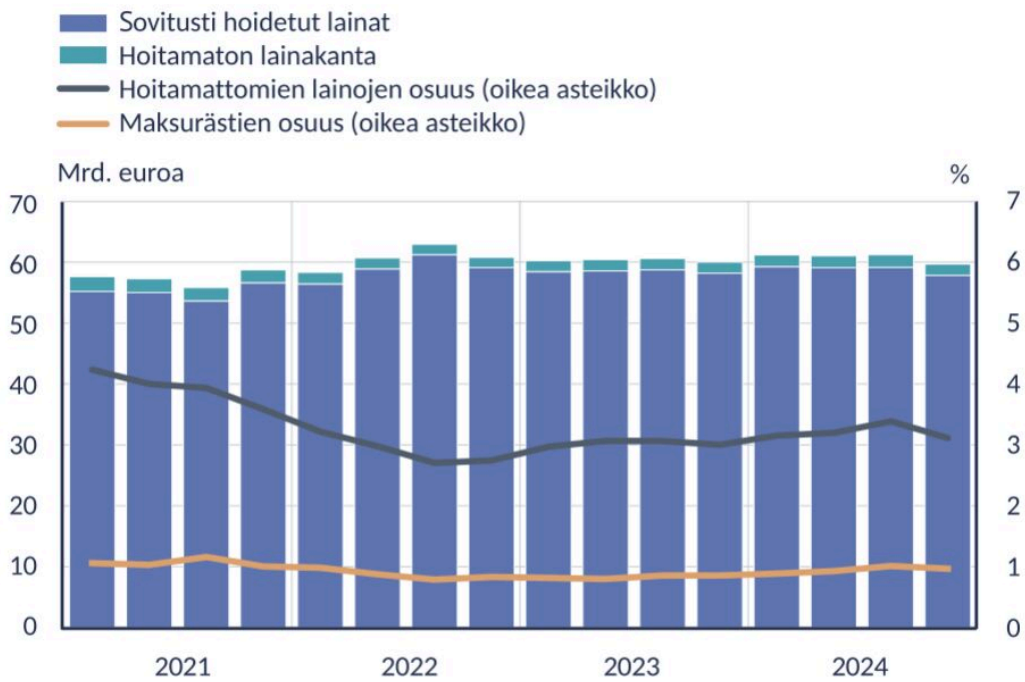

Vaikeasta toimintaympäristöstä huolimatta yritysten velanhoitokyky on pysynyt pääsääntöisesti vakaana. Havaintoa tukevat Suomessa toimivien pankkien raportoimat hoitamattomien lainojen³

ja maksurästien määrät. Hoitamattomien yrityslainojen osuus laski aina Venäjän hyökkäyssodan alkuun kevättalvella 2022 asti, eikä se tämän jälkeen ole aggregaattitasolla merkittävästi kasvanut (kuvio 2).

Kuvio 2.

Yritysten maksurästit ja lainanhoitovaikeudet ovat pysyneet ennallaan

Hoitamattomat yrityslainat Suomessa ennen korkojen nousua ja sen jälkeen.

Lähde: Suomen Pankki, luottotietoraportointi.

21.5.2024 © Suomen Pankki

Yritysten rahoituksen saatavuus on myös pysynyt pääosin hyvänä. Korkotason lasku on keventänyt rahoitusoloja, ja viimeisimmissä kyselyissä yritysten näkemykset tulevasta myynnistä ovat parantuneet⁴. Yritykset eivät myöskään ole raportoineet rahoituksen saatavuuden olleen merkittävä kasvun este. Kysely on kuitenkin tehty ennen Yhdysvaltojen presidentti Donald Trumpin tulli-ilmoituksia 2.4.2025. Mahdolliset lisätullit ja kauppapoliittinen epävarmuus heikentävät nyt monien yritysten näkymiä.

Toimialojen välillä suuria eroja lainanhoitokyvyssä

Vaikka yritysten velanhoitokyky on pysynyt aggregaattitasolla hyvänä, toimialojen välillä on huomattavia eroja. Erityisesti rakentaminen ja majoitus- ja ravitsemistoiminta erottuvat selvästi keskimääräistä suuremmalla hoitamattoman lainakannan osuudella (kuvio 3). Heikoiten lainoja hoitaneet toimialat ovat kuitenkin vain melko pieni osa kotimaisten pankkien yritysluottokannasta: esimerkiksi vaikeuksissa olevien majoitus- ja ravitsemistoiminnan velat ovat vain 1,2 % ja rakentamisen 4,4 % koko yritysluottokannasta. Näin ollen yritysten lisääntyneet velanhoitovaikeudet eivät aiheuta merkittävää riskiä pankeille (kuvio 4). Yrityssektorin vaikeudet voivat heijastua rahoitusvakauteen kuitenkin myös välillisesti esimerkiksi kotitalouksien luottoriskien kautta, jos yritysten heikko taloudellinen tila vaikuttaa niiden kykyyn työllistää.

Kuvio 3.

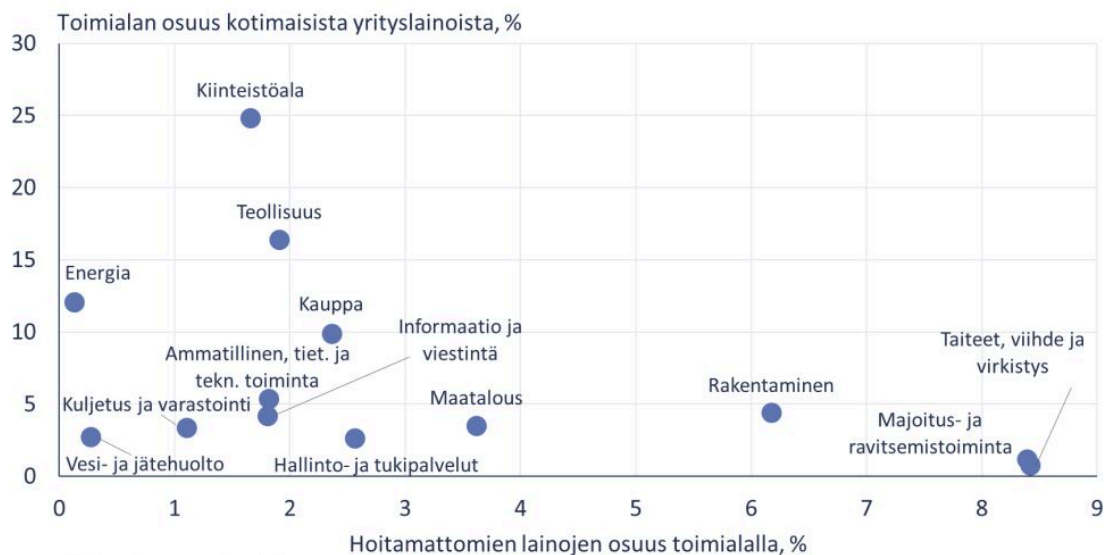
Huom: Hoitamattomat lainat on laskettu nettomääräisenä eli niistä on vähennetty tehdyt tappiovaraukset.

Lähde: Suomen Pankki.

© Suomen Pankki 21.5.2025

Kuvio 4.

Heikoimman velanhoidon toimialat vain pieni osa kokoyrityslainakannasta tammikuussa 2025

Lähde: Suomen Pankki.

© Suomen Pankki 21.5.2025

41284

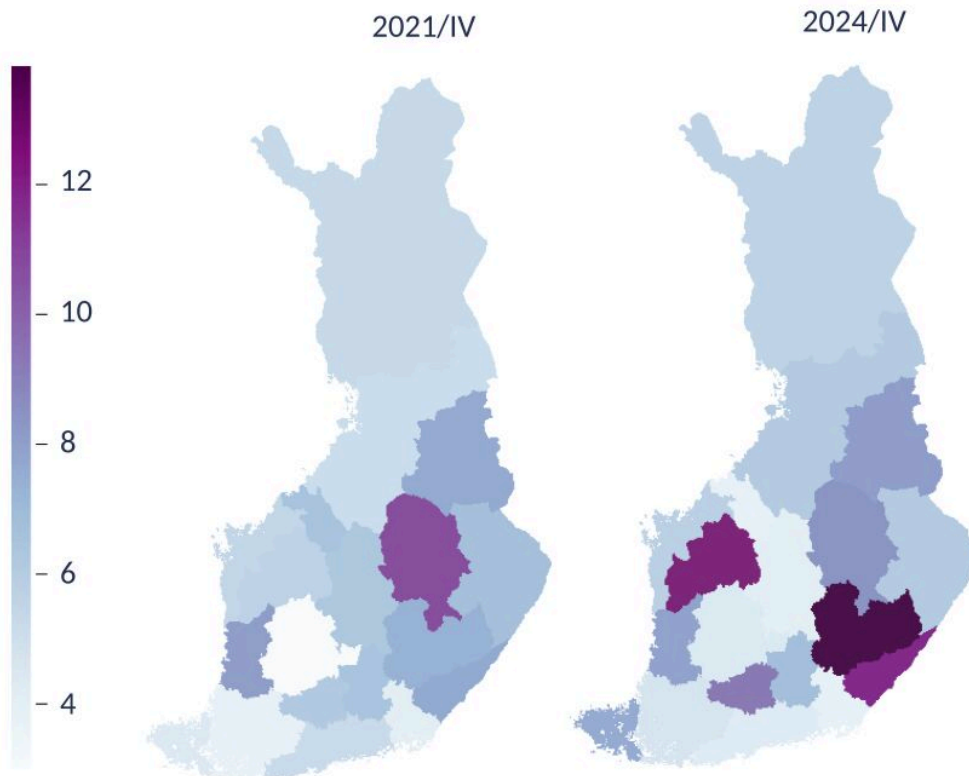
Suurin yksittäinen toimiala pankkien yrityslainakannasta on kiinteistöala. Kiinteistömarkkinoiden voimakas matalasuhdanne ja kiinteistöhintojen lasku⁵ eivät ole toistaiseksi merkittävästi vaikeuttaneet alan yritysten lainojen hoitoa. Kiinteistömarkkinoiden näkymät ovat myös alkaneet kohentua korkojen alettua laskea, joskin kansainvälisten rahoitusmarkkinoiden turbulenssi voi jatkossa kiristää myös kiinteistöalan yritysten rahoitusoloja uudelleen ja vaarantaa kiinteistömarkkinoiden toipumisen (Ks. lisää [Maailma murroksessa – voimapolitiikka vaarana vakaudelle](#))⁶.

Lainanhoidon vaikeudet koko yrityssektorilla keskittyvät suhteellisesti enemmän pieniin ja keskisuuriin yrityksiin (kuvio 5). Jo ennen inflaation kiihtymistä ja korkojen nousua pienten ja keskisuurten yritysten lainoista suurempi osa oli hoitamattomia kuin suurten yritysten lainoista, joten ero selittyy toimintaympäristön muutosten vaikutusten lisäksi myös sillä, että pienten yritysten lainojen luottoriski on tyypillisesti suuria yrityksiä korkeampi. Koko yrityslainakannasta suurten yritysten osuus on noin puolet, ja tämä osuus on ollut lievässä kasvussa viimeisten neljän vuoden ajan. Pienempien yritysten pankkirahoituksen saatavuuden heikkeneminen olisi ongelmallista etenkin siksi, että niillä on suuria yrityksiä vähemmän vaihtoehtoisia rahoituksen lähteitä esimerkiksi pääomamarkkinoilta. Pk-yritysten osuuden lievä lasku kuitenkin toistaiseksi heijastellee pääasiassa yritysluottojen vaimeaa kysyntää eikä rahoituksen saatavuuden

Kuvio 6.

Itä-Suomessa ja Keski-Pohjanmaalla suhteellisesti eniten hoitamattomia yritysluottoja

PK-yritysten hoitamattomien lainojen osuus koko lainakannasta, %

Lähde: Suomen Pankki, luottotietoraportointi.

Kasvaneista luottoriskeistä huolimatta Etelä-Savossa ja Etelä-Karjalassa toimivien pk-yritysten uusien lainojen marginaalit ovat pysyneet maltillisina. Tätä selittää osaltaan se, että viime vuosina laskusuhdanteessa olleen kiinteistö- ja rakennusalan toimijoille on näissä maakunnissa myönnetty suhteellisesti vähemmän uusia lainoja. Esimerkiksi Uudenmaan yrityslainakannassa kiinteistöalan toimijoiden paino on selkeästi suurempi, jolloin pankkien uusiin lainoihin hinnoittelemat kasvaneet luottoriskit ovat näkyneet koko maakuntatasolla kasvaneina marginaaleina. Uusien luottojen marginaalit ovat kuitenkin pääasiallisesti pysyneet samana elleivät jopa laskeneet eri maakunnissa ympäri Suomea (kuvio 7). Tämä kertonee enemmän korkojen voimakkaan nousun

aiheuttamasta rahoituksen kysynnän hiipumisesta kuin siitä, että luotonantajat näkisivät luottoriskien vähentyneen yleisellä tasolla.

Kuvio 7.

Uusien yrityslainojen marginaaleissa pitkän aikavälin laskua ympäri maata

Lähde: Suomen Pankki, luottotietoraportointi.

21.5.2025 © Suomen Pankki

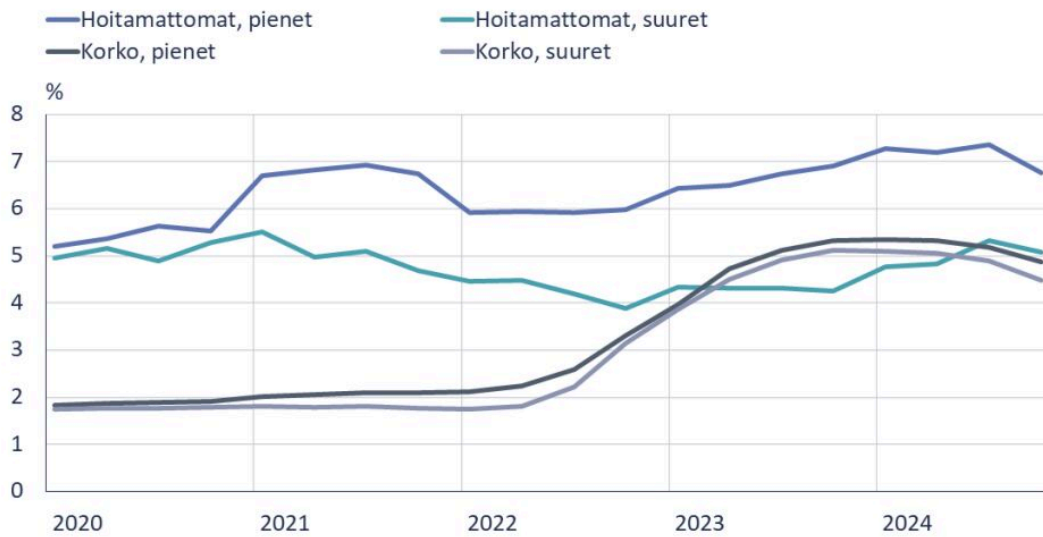
Pienillä pankeilla enemmän hoitamattomia lainoja

Rahoitusvakauden näkökulmasta on tärkeää, etteivät yrityslainojen lainanhoidon haasteet kasaannu yksittäisiin pankkeihin. Tarkastelemalla suuria ja pieniä pankkeja erikseen voidaan havaita, että pienemmillä pankeilla on ollut suhteellisesti enemmän ongelmia pienten ja keskisuurten yritysten lainojen kanssa kuin suurilla pankeilla⁹ (kuvio 8). Pk-yritysten hoitamattomien lainojen osuus on vuodesta 2021 lähtien kasvanut tasaisesti, kun taas suuremmissa pankeissa osuus on pysynyt vakaampana. Pienempien pankkien erkaantumista voi selittää se, että nämä myöntävät keskimääräistä riskillisempiä yrityslainoja. Tätä tukee myös se,

että yrityslainojen keskikorko on korkeampi pienemmissä pankeissa, toisin sanoen heijastelee lainojen keskimääräistä riskillisyyttä. Pienempien pankkien myöntämien lainakantojen korkojakauma on myös levinnyt yleisen korkotason nousun jälkeen suurten pankkien jakaumaa enemmän (kuvio 9). Tämä voi kertoa esimerkiksi siitä, että vaikka rahoituksen saatavuus on pysynyt hyvänä, vaikea toimintaympäristö on heikentänyt etenkin riskillisempien yritysten rahoituksen ehtoja.

Kuvio 8.

Pienissä pankeissa hoitamattomien pk-yritysten lainojen kasvu nopeampaa kuin suurissa

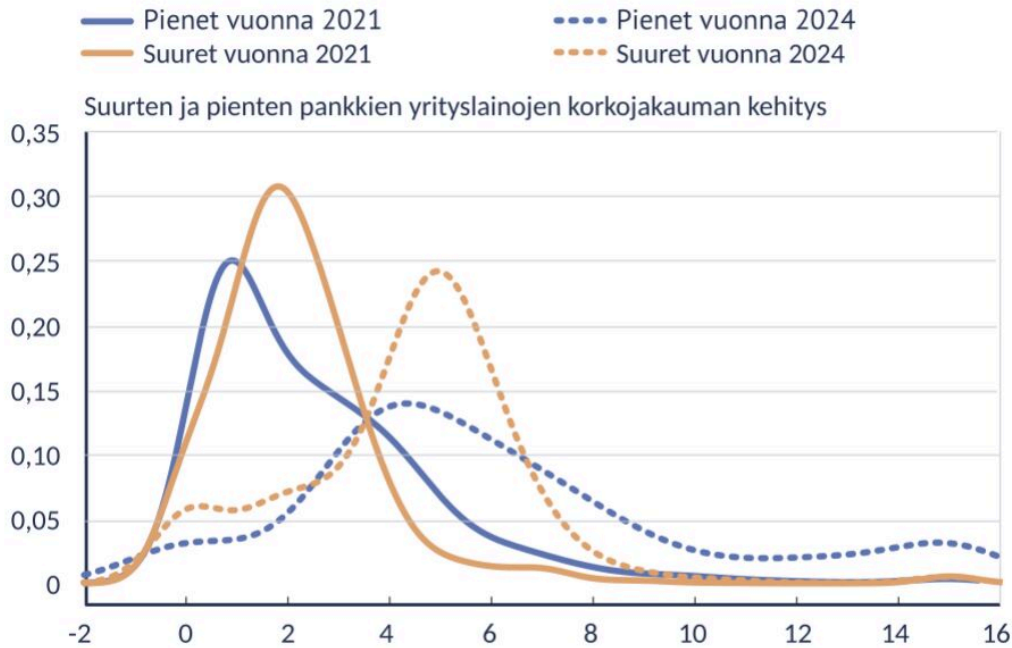

Lähde: Suomen Pankki, luottotietoraportointi.

© Suomen Pankki 21.5.2025

Kuvio 9.

Yrityslainojen korkojakaumat ovat levinneet pienissä pankeissa enemmän kuin suurissa

Lainojen korot katkaistu 15 %:n kohdalla.

Lähde: Suomen Pankki, luottotietoraportointi.

21.5.2025 © Suomen Pankki

Kauppasodan uhkan luomat riskit kohdistuvat isompiin yrityksiin

Talous on Suomessa alkanut toipua kiihtyneen inflaation ja korkojen nousun aiheuttamasta sokista, mutta yritysten toimintaympäristöä varjostavat nyt jo uudet uhkat. Yhdysvaltojen presidentti Donald Trump ilmoitti huhtikuun alussa 20 prosentin tulleista lähes kaikelle tuonnille EU:sta. Alun perin ilmoitettuja 20 prosentin tulleja on kuitenkin nyt lykätty tulemaan voimaan heinäkuussa, mutta alempi 10 prosentin tulli merkittävälle osalle tuontia Yhdysvaltoihin tuli voimaan huhtikuussa. Lisäksi Yhdysvallat asetti jo aiemmin maaliskuun alussa voimaan tulleet 25 prosentin suuruiset tullit teräksen, alumiinin ja autojen tuonnille. Tulleihin ja vastatulleihin liittyy yhä paljon epävarmuutta, kun tulleja on asetettu ja lykätty.

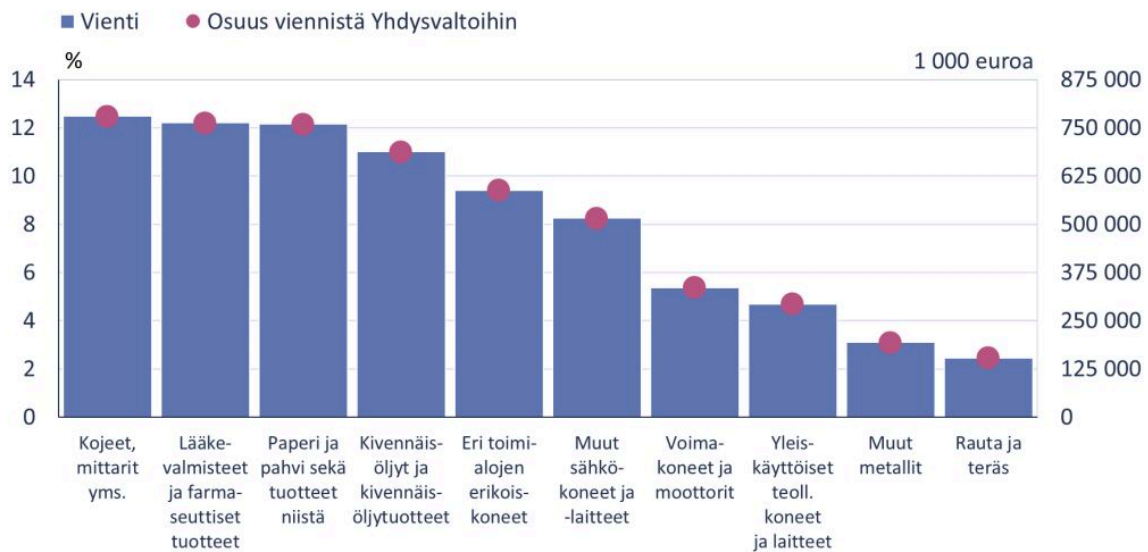
Tulleilla ja kauppasodan tuomalla epävarmuudella voi olla merkittäviä vaikutuksia suomalaiseen

yrityssektoriin ja erityisesti vientiteollisuuteen. Yhdysvaltojen osuus Suomen tavaraviennistä on kasvanut noin 10 prosenttiin viime vuosina, joten tulleilla on vaikutusta merkittäväan osaan suoma-laisyriyten viennistä. Lisäksi Yhdysvaltojen arvaamaton kauppapolitiikka voi jo sellaisenaan luoda epävarmuutta vientiyriyten toimintaympäristöön, mikä voi heijastua muun muassa rahoituksen ehtoihin.

Suomen merkittävimpiä vientituotteita Yhdysvaltoihin ovat esimerkiksi erilaiset kojeet ja mittarit, lääkevalmisteet, paperi ja pahvi sekä erilaiset koneet muun muassa teollisuuden käyttöön (kuvio 10). Kun Yhdysvaltojen merkitystä tarkastelee sen osuudella tuoteryhmän viennistä, osin samat tuoteryhmät erottuvat (kuvio 11). Lääkevalmisteet-kategoriassa vienti Yhdysvaltoihin on ollut jopa 40 % ja kojeet ja mittarit -kategoriassa 30 %. Lääkevalmisteet on toistaiseksi jätetty tullien ulkopuolelle¹⁰. Myös voimakoneiden ja moottoreiden viennistä lähes 15 % sekä paperi- ja pahvituotteiden viennistä noin 13 % suuntautui Yhdysvaltoihin vuonna 2024.

Kuvio 10.

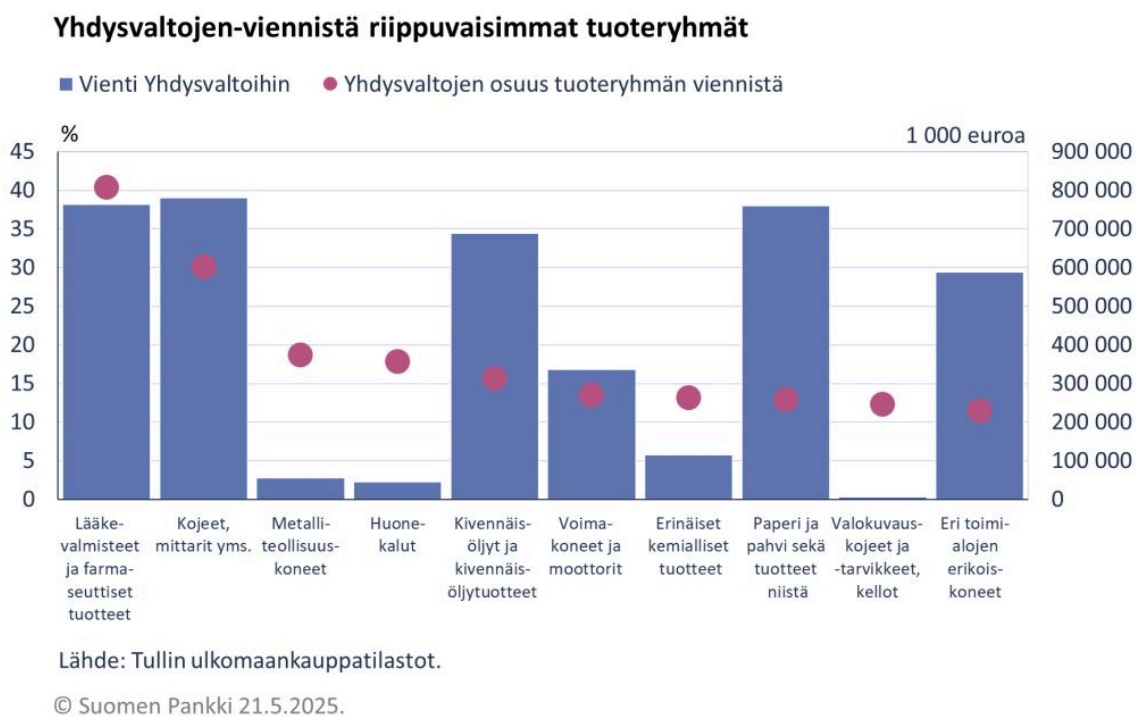
Suomesta vietiin Yhdysvaltoihin vuonna 2024 muun muassa kojeita, lääkkeitä ja raskaita koneita

Lähde: Tullin ulkomaankauppatilastot.

© Suomen Pankki 21.5.2025.

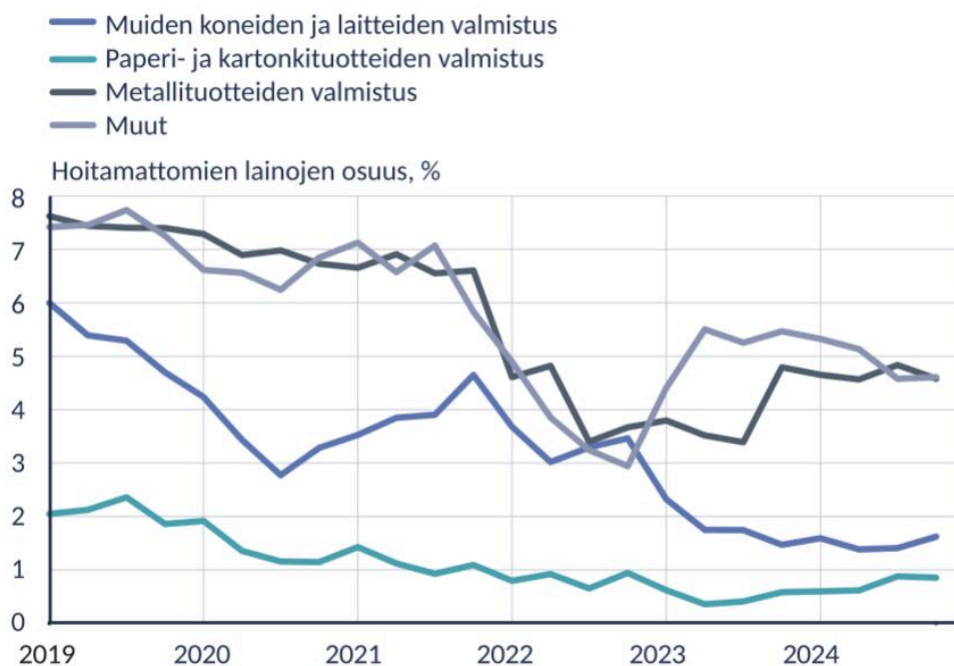
Kuvio 11.

Yhdysvaltojen viennistä riippuvaisten toimialojen velkarahoituksen määrä ja pankkien altistumat näiden toimialojen vaikeuksille vaihtelevat. Pankkien yritysluotoista vain noin 2 % on myönnetty lääketeollisuuden yrityksille, mutta erityisesti paperi- ja kartonkiteollisuuden sekä koneiteollisuuden yrityksillä on paljon pankkiluottoja. Teollisuusyritysten lainanhoitokyky on lähtökohtaisesti hyvä, sillä niiden hoitamattomien lainojen määrä ei ole juurikaan kasvanut. Suurimpien ja tulleille alttiiden teollisuusalojen – muiden koneiden ja laitteiden valmistuksen sekä paperi- ja kartonkituotteiden valmistuksen – lainat ovat jopa keskimääräistä paremmin hoidettuja (Kuvio 12). Myös arvioidut luottoriskit ovat vähäisemmät kuin muulla teollisuudella.

Kuvio 12.

Teollisuuden alojen velka on hyvin hoidettua lainakannaltaan suurimmilla aloilla

Lähde: Suomen Pankki, luottotietoraportointi.

21.5.2024 © Suomen Pankki

Yritykset ovat tähän mennessä osoittaneet hyvää sopeutumiskykyä toimintaympäristön muutoksiin, kuten Venäjän kaupan loppumiseen. Tullien vaikutusten arvioimista talouskasvuun ja rahoitusvakauteen vaikeuttaa kuitenkin se, että kauppapoliittiset neuvottelut ovat kesken ja poikkeuksia voidaan tehdä jopa yksittäisten tuotteiden ja yritysten suhteen. Yhdysvaltojen presidentti Trump on myös tehnyt muutoksia hyvin nopealla aikataululla.

Heikon talouskehityksen pitkittyminen voisi vaikeuttaa yritysten lainanhoitokykyä

Viime vuosina koetuista sokeista ja vaikeasta toimintaympäristöstä huolimatta yritykset ovat kyenneet sopeuttamaan liiketoimintaansa ja hoitamaan lainansa verrattain hyvin.

Hoitamattomien yrityslainojen osuus kaikista lainoista on pysynyt maltillisena myös kansainvälisesti verraten. Tämä on tukenut sitä, että pankkien yritysluotonanto on pysynyt

vakaana ja lainojen ehdoissa ei ole tapahtunut suuria muutoksia. Heikko taloustilanne yhdistettynä korkojen nousuun on kuitenkin vaikeuttanut erityisesti pienten ja keskisuurten yritysten lainojen hoitoa. Suurimmissa ongelmissa ovat olleet rakennusalan ja majoitus- ja ravitsemistoiminnan yritykset. Alueista esiin nousevat suuremmilla velanhoitovaikeuksilla etenkin Etelä-Karjala, Etelä-Pohjanmaa ja Etelä-Savo.

Pankkien yrityslainakantojen riskipitoisuuksissa on eroja. Tämä näkyy pankkikohtaisina eroina hoitamattomien lainojen määrän kehityksessä. Pienemmillä pankeilla on suuria pankkeja enemmän riskillisempiä yrityslainoja, ja pienemmissä pankeissa yrityslainojen riskit ovat osin myös toteutuneet suurempana hoitamattomien lainojen osuutena verrattuna suurempiin pankkeihin. Etenkin pienten pankkien suhteellisesti suurempi altistuminen rakennusalan riskeille on ollut syynä ongelmaluottojen määrän kasvuun.

Mahdollisen kauppasodan ja suunniteltujen tullien nostamat uudet riskit uhkaavat varsinkin teollisuuden yritysten kannattavuutta ja voivat pahimmillaan myös kasvattaa niiden luottoriskejä. Teollisuuden yritysten lähtötilanne on kuitenkin rahoitusvakauden näkökulmasta hyvä, sillä teollisuusyritysten lainakannan laatu on pysynyt hyvänä viime vuosien vaikeassa toimintaympäristössä. Muuttunut turvallisuusympäristö voi toisaalta luoda myös mahdollisuuksia suomalaiselle teollisuudelle, kun Euroopan maat kasvattavat investointejaan muun muassa puolustukseen.

Tullikorotukset ja kauppasota aiheuttavat merkittäviä riskejä suurille kansainvälisille yrityksille, mutta niiden välilliset vaikutukset ulottuvat myös pieniin yrityksiin, jotka ovat jo valmiiksi haavoittuvassa asemassa. Lisäksi kauppasodan mahdollisesti aiheuttaman globaalin taantumän vaikutukset voivat levitä laajemmalle Suomen yrityssektoriin, ei pelkästään teollisuuteen. Jos yrityssektorin vaikeudet alkavat heikentää entisestään työllisyyttä, voivat myös kotitalouksien kasvavat luottoriskit aiheuttaa ongelmia rahoitusvakaudelle¹¹.

Viitteet

1. Yrityssektorin määritelmästä on tässä yhteydessä rajattu pois taloyhtiöt ja muut asuntoyhteisöiksi luokiteltavat toimijat. ↑
2. Ks. esim. Pankkien luotonannon seurantakysely – Suomen Pankki. ↑
3. Hoitamaton eli järjestämätön laina tarkoittaa sitä, että lainaan sisältyvät pakolliset maksut ovat vähintään 90 päivää myöhässä tai että luotonantaja pitää erääntyneiden maksujen määrästä riippumatta todennäköisenä sitä, että velallinen ei selviä maksuvelvoitteistaan ilman vakuuksien realisointia. ↑
4. Suhdannebarometri – Elinkeinoelämän keskusliitto. ↑

5. Analyysi: Kiinteistösijoitusmarkkinoiden haasteet eivät ole horjuttaneet rahoitusvakautta – Euro & talous. ↑
6. KTI – The Finnish Property Market. ↑
7. Pankkien luotonannon seurantakysely – Suomen Pankki ja Tuotantokapeikat – Elinkeinoelämän keskusliitto. ↑
8. Talous kasvoi suuressa osassa maakuntia vuonna 2022 – Tilastokeskus. ↑
9. Suureksi pankiksi tässä analyysissä on määritelty ne Suomessa toimivat luottolaitokset, joiden hallinnoimien yrityslainojen kokonaisnimellisarvo oli vuoden 2024 lopussa vähintään 1 mrd. euron suuruinen. Pieneksi pankiksi määritellään kaikki, jotka eivät täyttäneet tätä kriteeriä. Pankkeja tarkastellaan tässä analyysissä yksikkötasolla eli Y-tunnuskohtaisesti. ↑
10. Tilanne 15.5.2025. ↑
11. Ks. Asuntovelalliset ovat kestäneet lainojensa korkoriskin. ↑

Asiasanat

luottoriskit, rahoitusvakaus, yritysrahoitus